

E M L É K E Z T E T Ő

AZ UJITÓK ÉS FELTALÁLÓK V. ORSZÁGOS TANÁCSKOZÁSÁNAK /1982.V.15./ ELŐKÉSZÍTÉSÉRŐL, MENETÉRŐL ÉS EREDMÉNYEIRŐL

Az ujitó és feltaláló mozgalom többévtizedes hagyománya, hogy a társadalmi és gazdasági fejlődés döntő időszakában átfogóan értékeli helyzetét és kijelöli jövőbeli feladatait.

A 70-es évek végétől-a gazdasági nehézségek fokozódásával - egyre erősödött az a társadalmi igény, hogy a műszaki alkotó munka még hatékonyabban járuljon hozzá a gazdaságpolitikai célok valóráváltásához.

A Minisztertanács és a Tudománypolitikai Bizottság több alkalommal foglalkozott az ujitó és feltaláló mozgalom helyzetével és a továbbfejlesztéséhez szükséges intézkedésekkel.

1. Az ujitó és feltaláló mozgalom lehetőségeinek jobb kihasználása és a mozgalom tömegessé tétele érdekében a Minisztertanács 1980. július 10-i ülésén megtárgyalta az ujitómozgalom helyzetéről szóló jelentést. A Minisztertanács tudomásul vette, hogy az Országos Találmányi Hivatal elnöke - a miniszterekkel és az országos hatáskörű szervek vezetőivel együttműködve - 1981. őszén tervezi összehívni az ujitók és feltalálók V. országos tanácskozását.

2. A Tudománypolitikai Bizottságnak az iparjogvédelem helyzetéről hozott határozatok végrehajtásáról szóló 30.004/81. számú határozata /1. melléklet/, megállapította, hogy a korábbi határozatok kezdeményezte intézkedése bizonyos kedvező, de korántsem elegendő változásokat indítottak el. Így 1982. I. negyedévéig terjedően a gazdasági szabályozás innovációra gyakorolt hatásának elemzésére, a feltalálói és ujitói tevékenység felkarolására, a találmányok és ujitások megvalósításának segítésére vonatkozó javaslattevő és cselekvési programot írt elő az OTH elnöke és az illetékes miniszterek számára.

3. Az MSZMP Gazdaságpolitikai Bizottsága 1981. október 7-i ülésén állást foglalt az ujitók és feltalálók V. országos tanácskozása megrendezéséről és annak előkészítése céljából az illetékes miniszteriumok, főhatóságok és társadalmi szervek vezetőiből álló bizottságot hozott létre a pénzügyminiszter vezetésével /2. melléklet/.

A bizottság 1981. november 30-tól induló munkaprogramját a 3. melléklet tartalmazza.

4. Az 1981. év folyamán végzett előkészületi munka tapasztalatai, valamint az OTH elnökének a Gazdasági Bizottsághoz benyújtott, a tanácskozás előkészítésének szervezéséről szóló előterjesztése alapján, az illetékes kormányzati és pártszervek döntése értelmében a végleges megrendezés időpontja a párhuzamosan végzett, az innovációs feltételrendszer javítását célzó vizsgálati és javaslattevő munka menetéhez igazítva 1982. május 15-re lett rögzítve. /10.126/1981.sz. GB határozat - 4. melléklet/

5. A bizottsági munka keretében a résztvevő szervek képviselői 1981. december 21-én megállapodtak a tanácskozás szakértői előkészítésének menetéről /5. melléklet/.

6. A bizottság négy alkalommal: 1981. november 30-án, 1982. január 11-én, március 15-én és 31-én tartott ülést; az 1982. évi első, valamint az utolsó ülés emlékeztetői dokumentálják az előkészítő munka további menetét. /6. melléklet/

7. A bizottság munkájához kapcsolódva az országos tanácskozás rendezői, az OTH, a SZOT, a KISZ KB és a MTESZ 1982. januárjában jóváhagyták az ujitók és feltalálók V. országos tanácskozását előkészítő vállalati tanácskozások utmutatóját és irányelveit, amelyek alapján a vállalati tanácskozások február hó második felétől március hó végéig lezajlottak. /7. melléklet/

8. Az OTH elnöke az 1982. április 20-án a Gazdasági Bizottsághoz benyújtott, az országos tanácskozás gazdaságpolitikai irányelveiről szóló előterjesztésében - az ujitó és feltaláló tevékenység helyzetének áttekintése után - beszámolt a vállalati tanácskozásokon és az előkészítés keretében tartott társadalmi vitákon felmerült kérdések két fő csoportjában:

- a vállalati belső mechanizmust és egyes szemléleti problémákat érintő észrevételek, valamint

- a találmányi és ujitási jogot, a közgazdasági szabályozást és az irányítást érintő javaslatok

tárgykörében felmerült legfontosabb teendőkről. /8. melléklet/

Az előterjesztés tárgyában hozott 10.072/1982. sz. GB határozat /9. melléklet/ jóváhagyta az országos tanácskozás számára az ujitó és feltaláló tevékenység helyzetéről és a teendőkről készült beszámoló tervezetét /10. melléklet/, valamint az országos tanácskozás által elfogadni javasolt felhívás tervezetét /11. melléklet/.

9. Az itt összefoglalt előzmények után 1982. május 15-én megrendezésre került az ujitók és feltalálók V. országos tanácskozása; a teljes jegyzőkönyv megjelentetett kiadását, illetve a tanácskozás küldötteinek összetételére vonatkozó statisztikát a 12. melléklet tartalmazza.

10. Az országos tanácskozáson tett javaslatok értékelésének állami rendjét ugyancsak a Gazdasági Bizottság 10.072/1982.sz. határozata szabta meg /9. melléklet/.

E határozat 4/c. pontja alapján munkaprogram készült az országos tanácskozáson tett fontosabb javaslatok vizsgálatára és a szükséges intézkedések meghozatalára. /13. melléklet/

A munkaprogramot az érdekelt miniszterek és országos hatáskörű szervek vezetői július 15-ig megkapták azzal a kérelemmel, hogy vizsgálják meg a javaslatok megvalósításának lehetőségeit, tegyék meg saját hatáskörükben a szükséges intézkedéseket, vagy dolgozzák ki a megfelelő javaslatokat, és álláspontjukról, intézkedésükről 1982. augusztus 1-ig küldjenek értesítést.

Ugyanakkor a fenti vizsgálati tevékenységet a TPB Titkárságának javaslatára célszerű volt összekapcsolni a Gazdasági Bizottság 1982. második félévi munkatervének megfelelően a 30.004/1981. TPB határozat alapján /2. pont/ az újításokkal és találmányokkal kapcsolatban javasolt ösztönzők kidolgozásával.

11. Az Országos Találmányi Hivatal elnöke a 10.pontban részletezett vizsgálati tevékenységről, a megtett javaslatokról, valamint a jelzett ösztönzőkre tett javaslatokról 1982. szeptember 20-án jelentést nyújtott be a Gazdasági Bizottságnak /14. melléklet/.

A Gazdasági Bizottság 10.136/1982. sz. - a jelentésben foglaltakra vonatkozó - határozatában /15. melléklet/ előírta a jóváhagyott javaslatok érvényesítésének rendjét.

E szerint részben 1982. december 31-1, részben 1983. március 31-i határidővel ki kellett adni, illetve elő kellett terjeszteni a szükséges jogszabályokat, illetve tervezeteket. /Átmeneti adókedvezmény biztosítása, újítási jogszabály-tervezet, találmányi jogszabály módosítás kidolgozása, eredményszámítási elvek kiadása, erkölcsi elismerés, valamint a vezetői innovációs teljesítmények elismerésének rendszerére tett javaslat stb./.

A határozat 7. pontja további a Gazdasági Bizottság előtti javaslattételi kötelezettséget irt elő az OTH elnöke számára azokra a gazdasági szabályozás változtatását célzó intézkedésekre, amelyek valamennyi érdekelt szerv megalapozott véleménye

szerint hatékonyan ösztönzik a műszaki újítások keletkezésére és bevezetésére irányuló vállalati és egyéni érdekeltséget.

Túvábbi feladatként a javaslatok vizsgálatát végző szervek által összeállított anyagok alapulvételével az OTH elnökének tájékoztatnia kellett a közvéleményt a vizsgálatok addigi eredményeiről /16. melléklet/; ez a kötelezettség a tanácskozáson felszólalt, illetve írásos észrevételt tevő személyek számára adott írásos válaszokkal, illetve a végleges intézkedések széleskörű ismertetésével és a vizsgálat menetéről adott tájékoztatással folyamatosan teljesült.

12. A Gazdasági Bizottság 10.136/1982. sz. határozatának 7. pontja teljesítéseként az OTH elnöke az OT elnöke, a pénzügyminiszter, az OAH elnöke és az OMF elnöke bevonásával 1982. december 30-án jelentést nyújtott be a Gazdasági Bizottsághoz /17. melléklet/.

A vizsgálat komoly, hosszú szakértői munkán alapult, amelynek eredményeként azonban a legfontosabb kérdésben - az ujitási díjak forrásának rendezése tárgyában - nem alakult ki nézetazonosság. Bár a jelentés mind rövidebb, mind hosszabb távra tartalmazott megalapozott javaslatokat, a megoldás bevezetése előtt szükségesnek látszott az 1982-ben bevezetett, hatályos szabályozás kapcsán az éves szintű eredmények, tapasztalatok megismerése és értékelése, a mérlegadatok összesítése; erre azonban csak 1983. májusában nyílt mód.

A Gazdasági Bizottság Titkárságának kezdeményezése alapján az OTH elnöke Marjai József elvtárshoz, a GB elnökéhez intézett 1983. január 24-i levelében a fentiek részletes kifejtésére való hivatkozással kérte a benyújtott jelentés közbenső jelentésként való elfogadását, s a javasolt szabályozás 1983. I. félévének végéig történő előkészítéséhez való hozzájárulást. /18. melléklet/

13. A Gazdasági Bizottság elnöke 1983. január 26-án kelt levelében hozzájárult a megkeresésben foglaltakhoz /19. melléklet/.

Az OTH elnöke 1983. júniusában nyújtotta be a Gazdasági Bizottság elnökének az ujitók és feltalálók V. országos tanácskozásán felmerült, a gazdasági szabályozás változtatását igénylő javaslatok vizsgálatáról szóló beszámolóját /20. melléklet/.

Ez a beszámoló a 10.136/1982. sz. GB határozat rendjében összefoglalja az országos tanácskozás által érintett tárgykörbe tartozó valamennyi addig kiadott, illetve előkészített szabályozás és intézkedés lényegét.

14. A Gazdasági Bizottság 1983. július 28-i ülésén megvitatta a jelzett beszámolót /21. melléklet/. Megállapította, hogy a szakmai és általános közvélemény igen kedvezően fogadta azokat az intézkedéseket, amelyeket az 1982-83.-as időszakban a feltalálói és ujitói tevékenység ösztönzésére a különböző kormányzervek és hatóságok hoztak.

A Gazdasági Bizottság vitáján kiemelésre került, hogy a feltalálói tevékenység és az ujitó mozgalom alakulását, valamint a műszaki újításoknak a gyakorlati életbe való bevezetését továbbra is figyelemmel kell kísérni és a szervezeti, szabályozási, valamint társadalmi feltételeket folyamatosan hozzá kell igazítani a gyakorlati élet követelményeihez.

Az ujitók és feltalálók V. országos tanácskozását jelentős politikai és szakmai sikernek minősíthetjük. Az országos tanácskozás és az azt megelőző vállalati tanácskozások mozgósították a műszaki-gazdasági közvéleményt, kritikus önértékelésre és a szükséges teendők meghatározására készítették.

Az intézkedések előkészítése a korábbiaknál összehasonlíthatatlanul szélesebb társadalmi alapon és magasabb állami szinten történt.

A tanácskozáson felmerült javaslatok alapján kidolgozott intézkedések olyan változásokat hoztak az ujitó és feltaláló tevékenység közgazdasági és jogi szabályozásában, amelyre a 60-as évek végétől nem volt példa. A közgazdasági szabályozásban megoldódott olyan krónikus, társadalmi feszültségeket hordozó gond, mint az ujitási díjak forrása, jelentősen ösztönzőbbé vált az ujitásokkal, találmányokkal kapcsolatos ár-, adó- és devizavisszavásárlási szabályozás. A jogi szabályozásban előrelépés történt egyrészt az alkotók jogvédelmének, anyagi és erkölcsi elismerésének, jogbiztonságának területén, másrészt megteremtődtek az intézményes feltételei az ujitásokra és találmányokra vonatkozó műszaki információ gyorsításának, az átfutási idő rövidítésének.

A szabályozás az egyéni, vállalati és népgazdasági érdek összehangolását oly módon oldja meg, hogy számos korábbi kötöttséget felold és a műszaki alkotók és a vállalatok rugalmasabb együttműködési formáit teremti meg/pl. a sok vitát kiváltó munkaköri kötelesség és a díjkulcsok mértéke tekintetében/.

Az új szabályozás kezdeti tapasztalatai minőségi átstrukturálódást jeleznek a műszaki alkotásokban. Ez megmutatkozik a találmányok számának nagymértékű emelkedésében, amelynek eredményeként az elmúlt évben a felszabadulás utáni legnagyobb számú találmányi bejelentést nyújtottak be /4545 db/ és emelkedett a nagyjelentőségű ujitások részaránya, továbbá az ujitások és találmányok hasznos eredménye /együttesen 11 milliárd forint/.

További feladat az új szabályozás által teremtett lehetőségek hatékonyabb kihasználása az irányítási munka javításával.

Ez vonatkozik mindenekelőtt az ujitómozgalom tömegességének fokozására és a műszaki értelmiség szélesebb körű bevonására annak érdekében, hogy a műszaki alkotómunka még nagyobb mértékben segítse gazdaságpolitikai feladataink végrehajtását.